

Քաղաքն հեռուէն ճիշդ ամփիթատեր ձև ունի . բարձր ժայռի վրայ, խիտ առ խիտ փողոցներով, կարգ կարգ տուններով . այս ժայռն օրինաւոր կղզի մի է, որոյ շորս կողմը կը պատէ Սմոթռիչ գետն , այնպէս որ քաղաք մտնելու համար, հարկ է կամրջէ անցնիլ : Տանց պատուհաններն կարգաւ լուսաւորած էին, զի յետին ժամ էր, հեռուէն կարծես յերկինք կը հասնէր նոցա լոյսն . այս լուսերն կ'անդրադառնային Սմոթռիչի ջրերուն մէջ, այնպէս որ լուսաւոր գունտ մի կ'երևնար, համատարած և ընդարձակ մթութեան մէջ : Քաղաքս այս ձևոյն մէջ տեսնելով միտքս ինկաւ պատուական կանոնիկոսին խօսքն, և սրտանց շնորհակալ եղայ հեռուէն :

Փոտոլիոյ գլխաւոր քաղաքն է Աամենից, հին Պետրիդաւրոսի աւերակաց վրայ շինուած՝ Անեցի գաղթականաց ձեռքով, և 600 տարի ճանչցուած իբր Հայոց քաղաք :

Պարսպապատ է, բերդերով և աշտարակներով ամրացուցած . երբ կամրջէ մի անցնելով կրկնաշարկ բերդադռնէն ներս մտաւ մեր կառքն, ձիոց սմբակաց տրոփիւնն, բերդին խուլ արձագանդքն, սայլորդաց և կառավարաց կանչն և աղաղակ, չէն և մեծ քաղաքի տպաւորութիւն գործեցին : Թէպէտ և գաւառին գլխաւոր քաղաքն է, այլ մեծ քաղաք կարելի չէ գրուցել, բնակիչն հազիւ 20,000, տեղը նեղ, ժայռի վրայ կարգ ըստ կարգէ տներ : Տակաւ Սմոթռիչի միւս եզերը կ'ընդարձակի քաղաքն լայն փողոցներով և մեծ հրապարակներով : Հին, կամ Սմոթռիչի մէջ ամփոփուած Հայոց քաղաքն՝ Իտալիոյ հին քաղաքաց ձևն ունի, կրկին և եռայարկ տներ, սալայատակ նեղ փողոցներու վրայ . այդ